

CEZARY MORDKA

Wydział Filozofii i Socjologii. Historia i współczesność

Philosophy and Sociology Department. History and the Present Day

Wydział Filozofii i Socjologii powstał 24 sierpnia 1990 r. z Międzyuczelnianego Instytutu Filozofii i Socjologii. Obecnie składa się z dwóch instytutów: Instytutu Filozofii oraz Instytutu Socjologii.

Dziekanem Wydziału Filozofii i Socjologii jest dr hab. Teresa Pękała, prof. nadzw. UMCS, prodziekanami – dr hab. Piotr Giza oraz dr hab. Andrzej Ostrowski. Funkcję dyrektora Instytutu Filozofii pełni dr hab. Honorata Jakuszko, prof. nadzw. UMCS, zastępcy dyrektora – dr hab. Andrzej Łukasik. Instytutem Socjologii kieruje dr hab. Mirona Ogryzko-Wiewiórowska, prof. nadzw. UMCS (dyrektor) oraz dr Stanisław Lachowski (zastępca dyrektora).

Instytut Filozofii zatrudnia 59 pracowników naukowo-dydaktycznych: 6 profesorów, 8 profesorów UMCS, 12 doktorów habilitowanych, 30 doktorów oraz 3 magistrów. W Instytucie Socjologii pracuje 40 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 6 profesorów, 2 profesorów UMCS, 22 doktorów oraz 10 magistrów.

Instytut Filozofii stanowi 11 zakładów (Zakład Antropologii Kulturowej, Zakład Estetyki, Zakład Etyki, Zakład Filozofii Kultury, Zakład Filozofii Współczesnej, Zakład Historii Filozofii Nowożytnej, Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej, Zakład Historii Myśli Społecznej, Zakład Logiki i Filozofii Nauki, Zakład Ontologii i Teorii Poznania oraz Zakład Religioznawstwa i Filozofii Wschodu).

Instytut Socjologii składa się z 6 zakładów i 1 pracowni. Są to: Zakład Socjologii Ogólnej, Zakład Socjologii Kultury i Wychowania, Zakład Socjologii Medycyny i Rodziny, Zakład Socjologii Wsi i Miasta, Zakład Gospodarki i Organizacji, a także Zakład Makrostruktur Społecznych oraz Pracownia Metod i Technik Badawczych.

Wydział dysponuje pracownikami komputerowymi oraz zasobnymi bibliotekami instytutowymi.

W Instytucie Filozofii prowadzone są stacjonarne 5-letnie studia magisterskie z filozofii, o specjalności: filozofia teoretyczna, filozofia kultury oraz filozofia umysłu i komunikacji; stacjonarne 5-letnie studia magisterskie filozoficzno-historyczne (w obu przypadkach dotyczy to tylko V roku studiów); stacjonarne studia I stopnia z filozofii o specjalności ogólnofilozoficznej, etycznej i religioznawczej, stacjonarne studia I stopnia filozoficzno-historyczne (makrokierunek), stacjonarne studia II stopnia z filozofii, stacjonarne i niestacjonarne studia III stopnia z filozofii oraz z nauk o poznaniu i komunikacji społecznej. Kształcenie w Instytucie Socjologii obejmuje 5 toków studiów – stacjonarne w Lublinie, Radomiu i Białej Podlaskiej, stacjonarne magisterskie studia 5-letnie (program wygaszany), stacjonarne studia magisterskie uzupełniające II stopnia, niestacjonarne studia licencjackie oraz niestacjonarne studia magisterskie uzupełniające II stopnia. Studenci socjologii wybierają jedną z 5 specjalizacji (socjologia gospodarki, rozwój regionalny, animacja kultury i komunikowanie społeczne, lokalna polityka społeczna i zdrowie publiczne oraz analiza jakości usług).

Wydział Filozofii i Socjologii współpracuje z Wydziałem Humanistycznym, Wydziałem Pedagogiki i Psychologii oraz z Wydziałem Politologii, przy organizowaniu Międzykierunkowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych (MISH). Przedmiot „filozofia” jest wykładany także na kierunkach pozafilozoficznych prowadzonych przez wszystkich wydziały UMCS.

Naszym studentom, poza programem zajęć obowiązkowych najwyższej jakości i bogatą ofertą wykładów fakultatywnych (również w języku angielskim), oferujemy semestralne i roczne wyjazdy zagraniczne w ramach programu stypendialnego LLP-Erasmus na uniwersytety w Austrii, Czechach, Finlandii, Francji, Hiszpanii, w Słowacji, Turcji, Wielkiej Brytanii i na Litwie.

Studenci filozofii mogą rozwijać zainteresowania w Kole Naukowym Filozofów, (Seksja Filozofii Teoretycznej, Seksja Kognitywistyki), w Studenckim Kole Naukowym Filozofów Kultury, w Kole Filmowym Studentów IF UMCS, a także w Kole Tańczących Filozofów.

Studenckie koła naukowe działają również w Instytucie Socjologii. Są to: Koło Naukowe Studentów Socjologii, Studenckie Koło Naukowe Socjologów Gospodarki i Organizacji, Koło Naukowe Socjologów w Kolegium w Białej Podlaskiej oraz Radomskie Koło Socjologiczne CEDO.

11 zakładów Instytutu Filozofii obejmuje swoją działalnością ogromny obszar teoretyczny. Zakład Antropologii Kulturowej nastawiony jest na badania historii i metodologii brytyjskiej antropologii społecznej oraz amerykańskiej antropologii kulturowej, antropologii miast, środków przekazu i teorii komunikacji, teorii polityki, zagadnień narodu i nacjonalizmu oraz antropologii biznesu. Zakład Estetyki skupiony jest na badaniu transformacji współczesnej świadomo-

ści artystycznej i estetycznej, w ścisłym związku z procesami kulturowo-cywilizacyjnymi określanymi jako „płynna nowoczesność”. Pracownicy Zakładu zajmują się także historią polskiej myśli estetycznej XX stulecia, kwestiami estetyzacji rzeczywistości w kulturze współczesnej, epistemologicznymi podstawami percepcji estetycznej oraz statusem estetyki filozoficznej w kontekście przeobrażeń kulturalnych. W Zakładzie Etyki podejmowane są przede wszystkim badania z zakresu etyki normatywnej, historii etyki polskiej, bioetyki, aksjologii. W kręgu zainteresowań pracowników Zakładu pozostaje kondycja współczesnej kultury Zachodu w różnorodnych jej przejawach oraz status tradycyjnych, zachodnich wartości, w zetknięciu z nową, tworzącą się na naszych oczach, globalną rzeczywistością. Pracownicy podejmują także kwestie wartości w świecie konsumpcji, analizują problemy współczesnej filozofii hiszpańskiej, etyki środowiskowej, etyki socjobiologicznej czy dydaktyki filozoficznej. Zakład Filozofii Kultury bada relacje między światopoglądem, ideologią, utopią a nauką, analizuje społeczne, historyczne i kulturowe determinacje wiedzy, dużą wagę przywiązując do zagadnień pedagogiki kultury i filozofii literatury. Domenami Zakładu Historii Filozofii Współczesnej są aksjologia, problematyka podmiotu, kwestie wolności i wartości oraz szeroko rozumiana filozofia egzystencjalna i postegzystencjalna. Teoretycy z Zakładu Historii Filozofii Nowożytnej obejmują swoimi zainteresowaniami historię filozofii nowożytnej i współczesnej, ze szczególnym uwzględnieniem filozofii niemieckiej (metafizyka, transcendentalizm, idealizm niemiecki) i filozofii brytyjskiej (nowożytny empiryzm, filozofia percepcji), filozofię historii (dynamika procesów historycznych), aksjologię, filozofię społeczną, wczesną filozofię arabską oraz filozofię rosyjską. Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej koncentruje się na obszarach dotyczących historii filozofii starożytnej, historii logiki, chrześcijańskiej myśli filozoficznej w starożytności, historii filozofii i logiki średniowiecznej, logiki prawniczej i metafizologii. Zakład Historii Myśli Społecznej zajmuje się historią filozofii i myśli społecznej w Polsce, a także filozofią społeczną, filozofią edukacji, prakseologią, etyką społeczną, w tym historią etyki społecznej. Obszary badań Zakładu Logiki i Filozofii Nauki to logika formalna, logika filozoficzna, filozofia logiki, filozofia nauki, filozofia umysłu, ontologia formalna, filozofia matematyki, kognitywistyka, informatyka, filozofia marzeń sennych, logika fikcji, metodologia i filozofia języka.

Pracownicy Zakładu Ontologii i Teorii Poznania prowadzą badania w następujących dyscyplinach filozoficznych: epistemologia, teoria poznania i komunikowania, antropologia filozoficzna, ontologia, filozofia umysłu, filozofia przyrody i nauk przyrodniczych. Dokonują również analiz problemów filozoficznych w takich dziedzinach naukowych, jak: fizyka, psychiatria i medycyna, socjologia oraz biologia. Pracownicy Zakładu Religioznawstwa i Filozofii Wschodu analizują kwestie filozofii religii oraz historii religii Wschodu – indyjskich i chiń-

skich. W szczególności zajmują się soteriologią i ontologią buddyzmu, klasyczną myślą chińską oraz filozofią hinduizmu i neohinduizmu.

Instytut Socjologii współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego i lubelskimi organizacjami pozarządowymi. Realizuje wiele badań stosowanych mających na celu rozwiązywanie określonych problemów społecznych, badanie sposobów funkcjonowania instytucji czy analizę określonych problemów, dotyczących jakości życia mieszkańców Lubelszczyzny. Niektóre z badań są prowadzone ze środków pozyskanych z Unii Europejskiej bądź od administracji rządowej czy samorządowej.

Pracownicy Zakładu Socjologii Ogólnej koncentrują się na zjawiskach i procesach społecznych zachodzących w wielu obszarach życia ludzkiego. Szczególnie interesują ich: aktywność zawodowa, migracje, socjologia moralności, socjologia edukacji oraz doradztwo zawodowe i doradztwo personalne. W Zakładzie Socjologii Medycyny i Rodziny bada się m.in.: problemy demograficzne Polski i Europy, zagadnienia marginalizacji społecznej i funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej. Poczesne miejsce zajmuje tu problematyka tanatosocjologii oraz współczesnej rodziny polskiej. Pracownicy Zakładu Socjologii Kultury i Wychowania specjalizują się w problematyce antropologii kultury, socjologii kultury, socjologii komunikacji i socjologii wychowania. Podejmują również problematykę patologii społecznej, komunikacji międzykulturowej i socjologii sztuki. W Zakładzie Socjologii Wsi i Miasta prowadzi się badania w zakresie tych 2 „klasycznych” subdyscyplin socjologii oraz socjologii regionu. Ważne miejsce w profilu naukowym Zakładu zajmują również: socjologia historyczna, socjologia transformacji, socjologia ruchów społecznych, socjologia rewolucji, socjologia polityki, problematyka społeczeństwa obywatelskiego i dialogu społecznego. Zakład Socjologii Gospodarki i Organizacji specjalizuje się w następujących zakresach: rozwój gospodarczy i analiza procesów gospodarczych, wpływ gospodarki na życie społeczne, funkcjonowanie rynku pracy, organizacja przedsiębiorstw, zachowania konsumenckie. Nierzadko są podejmowane kwestie etyki i psychologii biznesu. Socjologowie z Zakładu Makrostruktur Społecznych interesują się: procesami narodotwórczymi w Europie Środkowo-Wschodniej, sytuacją mniejszości narodowych w Polsce, zagadnieniami współczesnego islamu, a także społecznymi wymiarami polskiej transformacji. W Pracowni Metod Badawczych podejmuje się fundamentalne kwestie metodologii badań empirycznych, szczególnie o charakterze jakościowym, oraz aplikowanie wyników badań metodologicznych do diagnozy zjawisk społecznych.

Historia Wydziału Filozofii i Socjologii sięga początków powstania naszego Uniwersytetu. 23 września 1944 r., na miesiąc przed oficjalnym utworzeniem Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, miał miejsce cykl „Uniwersyteckich Wykładów Powszechnych”, w których znalazły się 2 odczyty prof. Narcyza Łubnickiego: *Rozwój idei pozytywistycznej* oraz *Co to jest nauka?*, będące faktycznie

inauguracją działalności uniwersyteckiego ośrodka filozoficznego. W październiku 1944 r. utworzona została Katedra Filozofii Systematycznej na Wydziale Matematycznym. Kierownictwo objął prof. Łubnicki. Już rok później (1945) powołana została Katedra Historii Filozofii, kierowana przez prof. Stefana Harasska. W roku akademickim 1945/1946 powstała Sekcja Filozoficzna edukująca studentów w zakresie filozofii. Obie katedry wspierane były przez Katedrę Logiki Matematycznej (kierownik – prof. Jerzy Słupecki) oraz Katedrę Psychologii (kierownik – prof. Tadeusz Tomaszewski). Wsparcie to było bardzo istotne ze względu na braki kadrowe (np. prof. Jerzy Łoś, wówczas jeszcze student, pełnił funkcję asystenta). Obie katedry filozofii, zwane później Katedrą I i Katedrą II, obejmowały pracę dydaktyczną w zakresie filozofii, logiki i metodologii nauk studentów wszystkich sekcji Uniwersytetu.

15 czerwca 1949 r. Senat UMCS podjął uchwałę o utworzeniu w roku akademickim 1949/1950 Wydziału Humanistycznego jako siódmego wydziału UMCS. W skład Wydziału Humanistycznego weszły obie katedry filozofii. Kierował nimi prof. Henryk Ziemowicz, będący jednocześnie kierownikiem Zespołu Katedr Pedagogiki i Psychologii. W maju 1950 r. prof. Józef Gajek przedstawił projekt utworzenia przy UMCS 3-letniego Studium Zawodowego Historii Kultury Materialnej, ze specjalizacją etnograficzną, w której ramach uwzględniono wykład z socjologii. Likwidacja etnografii (1952/1953) oznaczała zaniechanie wykładania socjologii aż do początku lat 60., gdy wprowadzono ją ponownie na studiach pedagogicznych i socjologicznych. Pierwszymi wykładowcami byli dr Władysław Kwaśniewicz oraz dr Edward Pietraszek. Ich pracę kontynuowali socjologowie z KUL-u (doc. dr hab. Jan Turowski oraz dr Piotr Kryczka). Pierwszym socjologiem zatrudnionym na UMCS był dr Stanisław Kosiński.

W 1950 r. katedry filozofii zostały przekształcone w Katedrę Logiki I (kierownik – prof. Łubnicki) oraz Katedrę Logiki II (kierownik – prof. Harassek). W związku z ukazaniem się w „Woprosach Filozofii” negatywnej recenzji dotyczącej jednej z publikacji prof. Łubnickiego, został on pozbawiony pracy na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym, obejmującym katedry filozofii. W 1953 r. (rok po śmierci prof. Harasska), doszło do unifikacji obu katedr i jednocześnie zawężenia ich pracy dydaktycznej do problematyki logicznej. Kształcenie filozoficzne w szerokim sensie tego słowa zostało zastąpione nauczaniem podstaw marksizmu-leninizmu, realizowanym przez Katedrę Marksizmu Leninizmu.

W 1955 r. starszym asystentem został mgr Zdzisław Cackowski. W 1956 prof. Łubnicki uzyskał zgodę na zatrudnienie starszego asystenta przy Katedrze Logiki, mgra Leona Koja, oraz asystenta mgra Bogdana Dziemidoka (Katedra Materializmu Dialektycznego).

1956 r. przyniósł przekształcenie Katedry Logiki w Katedrę Filozofii, z dwoma zakładami: Logiki i Historii Filozofii oraz Materializmu Dialektycznego i Hi-

storycznego. W tym samym roku podjęto decyzję o wydawaniu Zeszytów Naukowych UMCS. Redaktorem jednej z trzech sekcji – Sekcji Filozoficzno-Pedagogicznej został prof. Łubnicki. W marcu 1957 r., w miejsce wykładów z materializmu dialektycznego, prof. Łubnicki zgłosił wykład pt. „Główne kierunki filozoficzne”.

Po konsultacji z prof. Kazimierzem Ajdukiewiczem i prof. Tadeuszem Kotarbińskim, prof. Łubnicki uzyskał zgodę na zatrudnienie w Katedrze Logiki mgra Ryszarda Panasiuka oraz mgra Bogdana Konopackiego. W Zakładzie Filozofii Systematycznej zatrudniony został jako starszy asystent mgr Tadeusz Margul. Katedra Filozofii, wspomagana przez powstałą w 1958 r. Katedrę Filozofii Społecznej, kształciła w dziedzinie filozofii wszystkich studentów naszego uniwersytetu. Od 1961 r. na stanowisku asystenta został zatrudniony mgr Zdzisław Czarnecki, na stanowisku starszego asystenta – mgr Tadeusz Kwiatkowski. W związku z rosnącą liczbą wykładów i ćwiczeń z filozofii, w styczniu 1963 r. prof. Łubnicki zgłosił wniosek o utworzenie Sekcji Filozoficznej, uzyskując aprobatę w Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego.

Rok 1964 przyniósł powstanie Zakładu Teorii Poznania i Metodologii Nauk, pod kierownictwem doc. dra hab. Zdzisława Cackowskiego. Prof. Łubnicki złożył wniosek o utworzenie Katedry Socjologii, proponując na jej kierownika doc. dra hab. Leszka Kasprzyka. W Katedrze Filozofii Społecznej w listopadzie 1968 r. został zatrudniony na stanowisku adiunkta dr Stanisław Kosiński. W roku akademickim 1969/1970 powstał Instytut Nauk Pedagogicznych i Filozoficznych, w którego skład weszły Katedra Filozofii, Katedra Filozofii Społecznej i Socjologii, oraz Zakłady Pedagogiki, Psychologii i Logopedii. Dyrektorem Instytutu został prof. Cackowski. W 1971 r. utworzony został Instytut Filozofii i Socjologii. 23 stycznia 1973 r. Instytut Filozofii i Socjologii przestał być częścią Wydziału Humanistycznego. Przybyły z Uniwersytetu Wrocławskiego prof. Andrzej Nowicki utworzył Zakład Filozofii Kultury, a także Ogólnopolskie Konwersatorium Filozofii Kultury i Filozofii Polskiej.

Duża grupa pracowników Instytutu Filozofii i Socjologii wzięła udział we wrześniu 1973 r. w XV Światowym Kongresie Filozoficznym w Warnie.

1 października 1973 r. decyzją Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej powołany został Międzyuczelniany Instytut Filozofii i Socjologii, w skład którego weszły: Instytut Filozofii i Socjologii oraz Zakład Nauk Społecznych AM. Instytut objął działalnością dydaktyczną w zakresie logiki, socjologii i filozofii wszystkie państwowe uczelnie w Lublinie. W chwili powstania MIFiS składał się z Zakładów: Filozofii Marksistowskiej, Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej, Logiki i Metodologii, Filozofii Kultury, Etyki i Estetyki oraz – od 1974 r. – Zakładu Socjologii. Instytut liczył 39 pracowników. Do jego współtwórców należeli prof. Zdzisław Cackowski, prof. Andrzej Czarnecki, Bohdan Dziemidok oraz Andrzej Nowicki.

W roku akademickim 1973/1974 utworzone zostały studia filozoficzne dla osób studiujących jednocześnie na innym kierunku lub absolwentów innych specjalizacji. Natomiast studia filozoficzne dla absolwentów szkół średnich powstały w roku akademickim 1975/1976. Od tego roku MIFiS uzyskał prawa wydziału. 26 czerwca 1976 r. odbyło się zebranie pracowników MIFiS poświęcone wydarzeniom „radomskim”. Uchwalony został list wyrażający zaufanie do polityki rządu. Głosowanie nad ideą listu i jego treścią nie było jednomyślne. W czerwcu 1977 r. odbył się czwarty w historii Polski Zjazd Filozoficzny, którego organizatorem pod kierownictwem prof. Marka Fritzhanda był Międzyuczelniany Instytut Filozofii i Socjologii oraz Komitet Nauk Filozoficznych PAN. W roku akademickim 1978/1979 doktorem habilitowanym został dr Stanisław Jedynak. Pierwszy dyplom magistra filozofii MIFiS otrzymał Czesław Gryko.

W 1979 r. powstał Zakład Myśli Społecznej, którego kierownictwo objął doc. dr hab. Stanisław Jedynak.

Wrzesień 1980 r. to data powstania pierwszego wśród wyższych uczelni Lublina Koła „Solidarność”. W grudniu 1981 r., wraz z ogłoszeniem stanu wojennego, internowana została dr Sabina Magierska. Władze Instytutu interweniowały w jej sprawie, niestety – bezskutecznie. W 1982 r. powołana została przez Radę MIFiS komisja do przeprowadzenia rozmów z pracownikami dydaktyczno-naukowymi. W ich wyniku komisja wystąpiła z wnioskiem do Rektora o zawieszenie w czynnościach dydaktycznych dr Jadwigi Mizińskiej, dr Haliny Rayss, dra Stefana Symotiuka oraz dra Andrzeja Zachariasza. Po trzech miesiącach ta sama komisja przedstawiła wniosek o przywrócenie im prawa do prowadzenia zajęć dydaktycznych. W tymże roku z pracy zostały zwolnione mgr Anna Łukowska i dr Rayss (która została zatrudniona w Dziale Wydawnictw UMCS). 8 lutego 1982 r. skończyły się strajki uczelniane i rozpoczęły zajęcia dydaktyczne.

Lata 1983–1986 przynoszą szereg zmian związanych z uzyskiwaniem stopni naukowych. W roku akademickim 1983/1984 dr hab. Zdzisław Czarnecki uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego, a dr Stanisław Kosiński – stopień doktora habilitowanego (na Wydziale Humanistycznym UMCS). W 1984 dr Andrzej Zachariasz został habilitowany, a 2 lata później odbyło się kolokwium habilitacyjne dr Ewy Borowieckiej. W tymże roku dr hab. Leon Koj został zatrudniony na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Prof. Andrzej Nowicki wystąpił z propozycją uruchomienia rocznego Podyplomowego Studium Religioznawstwa. Powołano Zespół Badawczy „Historii i Teorii Antropologii Kulturowej” pod kierownictwem dra Krzysztofa Broziego.

W latach 1987–1990 rektorem UMCS był filozof – prof. Zdzisław Cackowski. W roku akademickim 1987/1988 Instytut uzyskał prawo do doktoryzowania. Rok ten przyniósł profesurę dra hab. Stanisława Jedynaka oraz habilitację dra Stefana Symotiuka. W 1988 zmarł prof. Narcyz Łubnicki – była to niepowetowana strata dla środowiska filozoficznego, która osobiście dotknęła wszystkich pracowni-

ków naszego Wydziału. Powracający z Uniwersytetu Jagiellońskiego do macierzystej uczelni doc. dr hab. Tadeusz Margul wystąpił z wnioskiem o powołanie w MIFiS Pracowni Religioznawstwa i Filozofii Wschodu. Przy niej powstało Podyplomowe Studium Religioznawstwa. Na wniosek prof. Czarneckiego, z Zakładu Historii Filozofii Nowożytnej wyłoniony został Zakład Filozofii Współczesnej, którego kierownikiem został dr hab. Andrzej Zachariasz. W roku akademickim 1989/1990 odbyła się habilitacja dr Jadwigi Mizińskiej (kolokwium na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego) oraz habilitacja dra Jacka Pańniczka (kolokwium na Wydziale Filozoficznym UW). 1 lutego 1990 dyrektor MIFiS doc. dr hab. Stanisław Kosiński poinformował Radę Instytutu o decyzji Senatu UMCS w sprawie przekształcenia Instytutu w Wydział Filozofii i Socjologii. 24 sierpnia 1990 r. powstał Wydział Filozofii i Socjologii UMCS. Pierwszym dziekanem został doc. dr hab. Stanisław Kosiński. 5 grudnia 1990 dziekanem na Wydziale Filozofii i Socjologii został dr hab. Jacek Pańniczek, prodziekanami – dr hab. Jadwiga Mizińska oraz dr hab. Stefan Symotiuk. W 1990 r. nastąpił podział Zakładu Socjologii kierowanego przez doc. dra hab. Stanisława Kosińskiego na: Zakład Socjologii Ogólnej (kierownik doc. dr hab. Stanisław Kosiński), Zakład Socjologii Medycyny i Rodziny (kierownik dr hab. Maria Chodkowska), Zakład Socjologii Kultury i Wychowania (kierownik dr hab. Marian Filipiak) oraz Zakład Socjologii Wsi i Miasta (kierownik dr hab. Józef Styk).

W 1991 r. powstaje projekt utworzenia Pracowni Wydawniczej na Wydziale Filozofii i Socjologii. Została uruchomiona biblioteka socjologiczna. W tymże roku uchwalono, iż na Wydziale Filozofii i Socjologii będą prowadzone studia filozoficzne i socjologiczne. W ramach pierwszych uzgodniono następujące specjalizacje: filozofia teoretyczna, nauka o języku i komunikacji oraz filozofia kultury i nauki o kulturze.

W lutym 1992 r. Polskie Towarzystwo Filozoficzne oddział w Lublinie zorganizowało wspólnie z filozofami z KUL-u konferencję naukową „Filozofia Romana Ingardena. W stulecie urodzin”. Odbyła się także Ogólnopolska Konferencja Socjologii Miasta, której organizatorem były: Zakład Socjologii Wsi i Miasta, Wydział Filozofii i Socjologii UMCS, Oddział Lubelski PTS i sekcja Socjologii Miasta PTS. W 1992 r. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego nadała Wydziałowi Filozofii i Socjologii prawo do habilitowania.

W 1993 r. Rada Wydziału poparła wniosek prof. Leona Koja o przyznanie godności doktora honoris causa UMCS prof. Paulowi Weingartnerowi. 23 września 1993 r. rozpoczęto przygotowania do obchodów 50-lecia istnienia filozofii na UMCS, a w grudniu tego roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Filozoficzna na temat „Stan i zadania filozofii polskiej u progu Nowego Wieku”, której organizatorem był nasz Wydział.

W styczniu 1994 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Wałęsa wręczył dyplomy profesora drowi hab. Andrzejowi Kwiatkowskiemu i drowi hab. Andrzej-

jowi Zachariaszowi. W tym roku utworzono dzienne studia doktoranckie w zakresie filozofii. W 1996 otwarto kierunek socjologii zaocznej, uruchomiono studia europejskie, oraz wprowadzono ECTS – punktowy system zaliczania osiągnięć studentów (European Credit Transfer System). W 1997 r. powstały oddzielne Instytuty – Filozofii i Socjologii. Funkcję dyrektora Instytutu Filozofii pełnił prof. dr hab. Stanisław Jedynek natomiast Instytutu Socjologii dr hab. Mirona Ogryzko-Wiewiórowska. Otworzono też studia doktoranckie z zakresu socjologii.

Koniec lat 90. i początek 2000 r. był okresem pomyślnym w zakresie awansów naukowych pracowników Wydziału. Odbyły się kolokwia habilitacyjne dra Tadeusza Szkołuta, dra Lesława Hostyńskiego, dr Anny Zuk, dra Janusza Jusia-ka, dr Honoraty Jakuszko, dra Krzysztofa Kosiora, dra Józefa Dębowskiego, dr Anny Drabarek, dra Leszka Gawora, dr Teresy Pękali, dra Marka Hetmańskiego, dra Zbysława Muszyńskiego, dra Lecha Zdybła, dr Jolanty Świderek, dra Artura Koterskiego, dra Andrzeja Niemczuka, dra Andrzeja Biłata, dra Krzysztofa Polita, dr Jolanty Zdybel, dra Andrzeja Łukasika, dra Piotra Gizy, dr Katarzyny Gurczyńskiej, dra Andrzeja Ostrowskiego.

Był to także okres niepowetowanych strat. W 1992 r. zmarła dr Bogusława Kaczyńska, w 1996 dr Ewa Klimowicz i dr hab. Krzysztof Brozi, w 1997 dr Henryk Swienko. W 2004 r. zmarła prof. Ewa Borowiecka, a w 2008 dr Witold Martyna.

Pierwsze lata 2000 r. przyniosły zwiększenie intensywności współpracy z innymi ośrodkami uniwersyteckimi. Nawiązano kontakt z Narodowym Instytutem w Ostrogu na Ukrainie, Katedrą Filozofii NUK-MA w Kijowie, z Uniwersytetem Masaryka w Brnie, Uniwersytetem Lwowskim, z Uniwersytetem w Preszowie, Uniwersytetem Przyjaźni Między Narodami w Moskwie. Kontynuowano współpracę z Uniwersytetem Jagiellońskim, Uniwersytetem Śląskim w Katowicach, z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetem w Rzeszowie. Podtrzymywane są uniwersyteckie relacje z Wydziałem Filozoficznym w Uppsali (Szwecja), w Wiedniu (Austria), w Buffalo (USA) i Augsburgu (Niemcy).

Pracownicy Instytutu Socjologii prowadzą wiele badań szczegółowych. W 2004 r. eksplorowano na zlecenie Urzędu Miasta Lublin społeczne oceny przestrzeni publicznej miasta Lublina. „Praca i kwalifikacje w opinii osób aktywnych zawodowo” to tytuł badania aspiracji studentów. Inne dotyczyły bezpieczeństwa w miasteczku akademickim. W 2005 r. przeprowadzono analizę funkcjonowania procedur interwencji policji wobec przemocy w rodzinie pod nazwą „Niebieska Karta”. Instytut Socjologii był partnerem w realizacji projektów unijnych, np. „Godzenie życia rodzinnego i zawodowego oraz ponowna integracja kobiet i mężczyzn, którzy opuścili rynek pracy poprzez wdrażanie bardziej elastycznych i efektywnych form organizacji pracy oraz działań towarzyszących” (Projekt Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL). Inny projekt odnosił się do „Pomiaru kapitału

intelektualnego Lubelszczyzny” (Polski Uniwersytet Wirtualny i UMCS, 2005). W 2007 r. Instytut prowadził 3 projekty unijne: „Poczucie tożsamości regionalnej mieszkańców województwa lubelskiego”, „Zmiana przez zdrowie. Szkolenia dla pracujących z grupami szczególnego ryzyka” i „Szkoła równych szans. Programy rozwojowe dla szkół z zakątków Lubelszczyzny” (2007).

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 22 października 2007 r. dr hab. Lesław Hostyński uzyskał tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych.

W 2009 r. zrealizowano projekt „Uzależnienia w doświadczeniach lubelskiej młodzieży – diagnoza zjawiska”, a także „Lublin 2009 – konsumpcja kultury mieszkańców Lublina” oraz projekt własny „Lokalne problemy generowane przez migrację”. W tym roku odbyło się kolokwium habilitacyjne dr Małgorzaty Kowalewskiej.

Wydział organizuje i współorganizuje wiele znaczących środowiskowo konferencji. Niektóre z nich to „Droga ku wzajemności. Polsko-białoruskie związki kulturowe, literackie i językowe” (2004) (współorganizacja), „Człowiek a rynek” (2004), „Globalizacja-Kryzys-czy równowaga?” (2004), „Epistemologia współcześnie” (2005), „Idea kreacji we współczesnej filozofii i nauce” (2005), coroczna „Kazimierz Naturalised Epistemology Workshop” (2006–2010), „Empatia” IV Seminarium RRR Kognitywizm (2005), współorganizacja Polskiego Kongresu Estetycznego (2006), „Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana” (2007 – współorganizacja), „Filozofia przyrody współcześnie” (2008), „Komunikowanie i komunikacja w okresie dwudziestolecia międzywojennego” (współorganizacja), „Lublin Seminar on Complexity” (2009), „Przyszłość Witkacego” (2009), „Filozofia XVII wieku i jej kontynuacje” (2008 – wspólnie z Lubelskim Towarzystwem Naukowym), cykliczna konferencja „Tradycja w procesie przemian” (2009).

Pracownicy naszego Wydziału pełnią znaczące funkcje w komitetach, towarzystwach, instytutach czy redakcjach czasopism naukowych. Mamy członków Komitetu Nauk Filozoficznych PAN (prof. dr hab. Zdzisław Cackowski, prof. dr hab. Stanisław Jedynek, prof. dr hab. Pańniczek, prof. dr hab. Wojciech Sady), członka-założyciela Polskiego Towarzystwa Estetycznego (prof. Tadeusz Szkołut), wiceprezesa Zarządu Polskiego Towarzystwa Estetycznego (dr hab. Teresa Pękala), członka Senackiej Komisji ds. Wydawnictw (prof. dr hab. Lesław Hostyński), redaktora naczelnego *Colloquia Communia* (prof. dr hab. Jadwiga Mizińska), członka senatu UMCS (dr hab. Honorata Jakuszko), członków Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych (prof. dr hab. Zdzisław Cackowski, prof. dr hab. Jacek Pańniczek), członka Rady Programowej serii wydawniczych „*Studia z Filozofii Polskiej*” (dr hab. Janusz sJusiak), przewodniczącego Komitetu Okręgowego Olimpiady Filozoficznej z siedzibą w Lublinie (dr hab. Andrzej Łukasik), członka Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, członka Rady Naukowej Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN (prof. Józef Styk), człon-

ka Komitetu Nauk Demograficznych PAN, Międzynarodowej Unii Demograficznej (prof. dr hab. Biruta Skrętowicz), członka Komitetu Międzynarodowej Asocjacji Białorusinów, wiceprzewodniczącego Polskiego Towarzystwa Białorutenistycznego (dr hab. Ryszard Radzik), członka Lubelskiego Towarzystwa Naukowego (prof. dr hab. Marian Filipiak), a także Komitetu Nauk Demograficznych PAN (prof. dr hab. Edward Skrętowicz) oraz Turkey's EU Membership Observatory (prof. dr hab. Bogdan Szajkowski).

Prof. dr hab. Jacek Paśniczek był recenzentem rozprawy doktorskiej na Uniwersytecie Genewskim, a dr hab. Krzysztof Kosior – recenzentem doktoratu honoris causa dla XIV Dalajlamy na Uniwersytecie Jagiellońskim.

W ostatnich latach poprawiła się baza dydaktyczno-naukowa, ponieważ Instytut Filozofii otrzymał pomieszczenia w gmachu starej Humanistyki. Przeprowadzono gruntowny remont ciągów komunikacyjnych. Oddana została do użytku nowoczesna Biblioteka Instytutu, z prawie dwudziestoma pięcioma tysiącami pozycji.

Instytut Filozofii dwukrotnie uzyskał certyfikat jakości kształcenia na wniosek Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, zatwierdzony przez Konferencję Rektorów Uniwersytetów Polskich w latach 2002 i 2007. Również Państwowa Komisja Akredytacyjna, oceniając kształcenie na kierunku „filozofia” I stopnia i 5-letnich studiów magisterskich, przyznała w 2009 r. akredytację na okres 5 lat.

W 2006 r. Rada Nauk przyznała Wydziałowi Filozofii i Socjologii kategorię pierwszą w grupie jednostek jednorodnych N1 „Nauki humanistyczne” zaś w 2010 kategorię trzecią.

17 czerwca 2009 r. na Wydziale Filozofii i Socjologii odbyła się uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa prof. dr hab. Jerzemu Szackiemu. Promotorem doktoratu był prof. dr hab. Zdzisław Cackowski, recenzentami – prof. dr hab. Zygmunt Bauman oraz prof. dr hab. Piotr Sztompka.

W styczniu 2010 r. gościliśmy Jego Magnificencję Rektora UMCS prof. dr hab. Andrzeja Dąbrowskiego oraz Kanclerza UMCS dra Mirosława Urbanka. Pan Rektor złożył gratulacje prof. dr hab. Zofii Kawczyńskiej-Butrym w związku z otrzymaniem przez nią nagrody im. prof. Edmunda Prosta, przyznanej przez Lubelskie Towarzystwo Naukowe za najważniejszą publikację w 2009 r., pt. *Migracje. Wybrane zagadnienia*. Miesiąc później odbyło się spotkanie z prorektorem ds. kształcenia prof. dr hab. Stanisławem Chibowskim oraz dr Beatą Kasperowicz-Stążką, poświęcone reformie szkolnictwa wyższego.

Powyższy krótki przegląd historii oraz dokonań pracowników Wydziału Filozofii i Socjologii pokazuje, iż jest to miejsce pracy ludzi bardzo zaangażowanych w pracę naukową i dydaktyczną. Miejsce, gdzie prowadzimy badania i kształcimy nowe pokolenia studentów. Jest to Wydział, z którego możemy być i jesteśmy dumni.

SUMMARY

Cezary Mordka's article is rich in factual material. The author in a quite detailed way presents the beginnings of the Philosophy and Sociology Department, describes persons in charge, scientific and teaching basis, specificity of studies, non – obligatory lectures, grant projects and scientific students' associations. The emphasis is especially put on the description of the whole range of activities carried out by both Institutes and researches done there. The last part of the article is devoted to a short review of the accomplishments of the department's academic staff. The synthesis done by the author allows in a simple way not only to trace back the events which have a significant influence on the present structure of the Department, but also reveals it as a place, where the atmosphere and devotion to the academic work and educational efforts for new generation of students allow fully to justify a feeling of pride.